

17 Νοεμβρίου, 1992

[Χ' ΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

I.B.S. Ltd.,

Εφεσελοντες - ενάγοντες,

v.

DATACOM LTD.,

*Εφεσιβλήτων-εναγόντων.**(Πολιτική Έφεση Αρ. 7927).*

Αστικό Αδίκημα — Βασισμένο σε γεγονότα που συνιστούν κακούργημα — Ανάγκη να δοθεί ειδοποίηση στον Γενικό Εισαγγελέα σύμφωνα με το άρθρο 67 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 148 και Ν. 87/73 — Δεν είναι ανάγκη να αποκαλύπτονται στο δικόγραφο όλα τα γεγονότα που συνιστούν το κακούργημα, αλλά είναι αρκετό αν, κοιτάζοντας το, διαπιστώνεται ότι αποκαλύπτει και αποδίδει στους εναγόμενους τη διάπραξη κακούργηματος.

Αγωγή — Διάφορες αιτίες αγωγής, μεταξύ των οποίων και αιτία αγωγής για αστικό αδίκημα, στη βάση γεγονότων που συνιστούν κακούργημα — Ανάγκη να δοθεί ειδοποίηση στον Γενικό Εισαγγελέα σαν προϋπόθεση για την εγκυρότητα της αγωγής — Αν όμως, οι αιτίες αγωγής μπορούν να διαχωρισθούν, τότε η αγωγή δεν είναι αυτόματα άκυρη, αλλά διαγράφονται από τα δικόγραφα τα τμήματα εκείνα που συνιστούν τη βάση αγωγής για αστικό αδίκημα πάνω σε γεγονότα που συνιστούν κακούργημα.

Σε αγωγή της εφεσιβλήτης εναντίον της εφεσελουσας για παράβαση συμφωνίας ενοικιαγοράς ενός κομπιούτερ, υπήρχε ισχυρισμός ότι η εφεσελουσα παράνομα και αυθαίρετα παρέλειψε να επιστρέψει στην εφεσιβλήτη το κομπιούτερ και ότι εξακολούθωσε να το κατακρατεί παράνομα και να το σφετερίζεται ή και να επεμβαίνει σ'αυτό. Επίσης μία από τις θεραπείες που εξητηίτο ήταν αποζημιώσεις για παράνομη κατακράτηση και/ή παράνομο σφετερισμό ή ιδιοποίηση ή επέμβαση στην περιουσία της εφεσιβλήτης. Η εφεσελουσα ζήτησε απόρριψη της αγωγής, λόγω παράβασης του άρθρου 67 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 148 και Ν. 87/73, διότι τα ισχυριζόμενα γεγονότα συνιστούσαν και το κακούργημα της κλοπής από αντυπρόσωπο, ενώ δεν είχε δοθεί η απαιτούμενη από το πιο πάνω άρθρο ειδοποίηση στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση, διότι βρήκε ότι δεν υπήρχε ισχυρισμός στα δικόγραφα για δόλο, στοιχείο απαραίτητο για την στοιχειοθέτηση του ισχυριζόμενου κακούργηματος. Επίσης βρήκε ότι οι διάφορες αιτίες αγωγής στην αγωγή δεν μπορούσαν να διαχωρισθούν.

Αποφασίσθηκε ότι:

(α) Για να εφαρμοσθεί το άρθρο 67 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 148 και Ν. 87/73, δεν είναι ανάγκη η έκθεση απαιτήσεως να περιέχει απαραίτητα όλα τα συστατικά στοιχεία του εγκλήματος, αλλά είναι αρκετό, αν κοιτάζοντας την, διαπιστώνεται ότι αποκαλύπτει και αποδίδει στον εναγόμενο την διάπραξη κακούργηματος. Στην παρούσα περίπτωση, η έκθεση απαιτήσεως όντως απέδιδε στην εφεσείουσα την διάπραξη του κακούργηματος της κλοπής από αντιπρόσωπο, και γι' αυτό η απόφαση του πρωτόδικου Δικαστηρίου περί του αντιθέτου ήταν λανθασμένη.

(β) Σε αγωγή όπου υπάρχουν διάφορες αιτίες αγωγής, και παράβαση των προνοιών του άρθρου 67 του Κεφ. 148, δεν προκύπτει αυτομάτως ακυρότητα της όλης διαδικασίας, σε περίπτωση όπου οι υπόλοιπες αιτίες αγωγής μπορούν να διαχωρισθούν από την αιτία αγωγής που βασίζεται σε ισχυριζόμενο αστικό αδίκημα, που συνιστά επίσης και κακούργημα. Στην παρούσα περίπτωση, η αγωγή βασιζόταν κυρίως στην ισχυριζόμενη παράβαση της σύμβασης ενοικιαγοράς, αιτία αγωγής που μπορούσε να διαχωρισθεί από το ισχυριζόμενο αστικό αδίκημα της ιδιοποίησης, και γι' αυτό η αγωγή δεν ήταν άκυρη στην ολότητά της, αλλά έπρεπε να διαγραφούν μόνο οι παράγραφοι εκείνοι της έκθεσης απαιτήσεως που συνιστούσαν τους ισχυρισμούς για την διάπραξη του αστικού αδικήματος και κακούργηματος ταυτόχρονα.

Η έφεση έγινε υποδεχτή εν μέρει με έξοδα.

Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Midland Insurance Co v. Smith [1880-1881] 6 Q.B.D. 561

Eleftheriades v. Mavrellis (1985) 1 C.L.R. 436

Έφεση.

Έφεση από τους εναγομένους κατά της ενδιάμεσης απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Αρτέμης, Π.Ε.Δ., Ναθαναήλ, Ε.Δ.) που δόθηκε στις 21/6/89 (Αρ. Αγωγής 2613/81) με την οποία απορρίφθηκε η ένσταση ακυρότητας της διαδικασίας για το λόγο ότι επειδή η επίδικη πράξη (ή παράλειψη) συνιστούσε και κακούργημα έπρεπε προτού κινηθεί πολιτική αγωγή να είχε δοθεί ειδοποίηση στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Γ. Τριανταφυλλίδης, για τους εφεσείοντες - εναγομένους.

Α. Χαβιαράς, για τους εφεσίβλητους - ενάγοντες.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ. ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Το πρόβλημα στην κρινόμενη έφεση άπτεται της εγκυρότητας της αγωγής, κοιταγμένης κάτω από το φάσμα των διατάξεων του άρθρ. 67 του περί Αστικών Αδικημάτων Νόμου, Κεφ. 148, όπως τροποποιήθηκε. Έχει απασχολήσει το Πλήρες Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας (πρωτόδικο δικαστήριο) σαν προδικαστικό ζήτημα που έθεσαν με σχετική ένσταση τους οι εφεσείοντες-εναγόμενοι. Όμως, όπως θα φανεί, απέτυχαν να σταματήσουν τη διαδικασία *in limine*.

Πριν από την τροποποίηση του νόμου η παραπάνω διάταξη ενσωμάτωνε την αρχή του κοινού δικαίου ότι όταν μιά πράξη (ή παράλειψη) συνιστά συγχρόνως αστικό αδίκημα και κακούργημα δεν είναι δυνατό να κινηθεί πολιτική αγωγή προτού ο υπαίτιος προσαχθεί στη δικαιοσύνη. Ο λόγος γιαυτό ήταν ότι την προτεραιότητα για ποινική δίωξη του δράστη υπαγόρευαν λόγοι δημόσιας τάξης που απαιτούσαν ικανοποίηση του αισθήματος - και της ανάγκης - απονομής της δικαιοσύνης. Βλέπε απόφαση του δικαστή *Watkin Williams* στην *Midland Insurance Co. v. Smith & Wife* [1880-1881] 6 Q.B.D. 561. Η μετέπειτα επέμβαση του νομοθέτη στην Αγγλία (*Criminal Act 1967*), που κατάργησε τη διάκριση μεταξύ κακούργηματος και πλημμελήματος, επιτρέπει την προώθηση αγωγής από το θιγέ-ντα έστω και αν ο υπαίτιος δεν έχει διωχθεί.

Στην Κύπρο, πρόθεση του νομοθέτη, που ενέπνευσε και τη μεταβολή την οποία έχει επιφέρει ο νόμος αρ. 87/73, ήταν η άρση ενός εμποδίου που έπαυσε να εξυπηρετεί τη δικαιοσύνη ενόψει των διατάξεων του άρθρ. 113 του συντάγματος. Με βάση τις συνταγματικές διατάξεις ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας μπορεί να διατάζει τη δίωξη οποιουδήποτε προσώπου για οποιουδήποτε αδίκημα. Σύμφωνα με τη νέα επιφύλαξη του αρθρ. 67 το δικαίωμα του ενάγοντα να ζητήσει θεραπεία με αγωγή δεν αναστέλλεται μέχρι την προσαγωγή του αδικοπραγήσαντα στην ποινική δικαιοσύνη. Το δημόσιο καθήκον του πολίτη

να συνδράμει τη δικαιοσύνη εξαντλείται στην κοινοποίηση απλώς της αγωγής του.

Το άρθρο.67 (σε δική μας μετάφραση) προβλέπει ότι:

"Δεν θα αποτελεί κώλυμα σε οποιαδήποτε αγωγή σχετικά με αστικό αδίκημα (in respect of a civil wrong) ότι τα γεγονότα στα οποία στηρίζεται συνιστούν έγκλημα ή ποινικό αδίκημα σύμφωνα με τις διατάξεις οποιουδήποτε νόμου."

Ο νόμος 87/73 αντικατέστησε την επιφύλαξη του άρθρου αυτού, που έθετε σαν προϋπόθεση έγερσης της αγωγής τη δίωξη του δράστη, με την ακόλουθη νέα πρόνοια:

"Νοείται όμως ότι εάν το τοιούτον έγκλημα ή ποινικό αδίκημα συνιστά κακούργημα ουδεμία αγωγή δύναται να καταχωρηθή εν σχέσει προς το αστικόν αδίκημα εκτός εάν προηγουμένως δοθή έγγραφος γνωστοποιήσις προς τον Γενικόν Εισαγγελέα της Δημοκρατίας."

Ομολογουμένως τέτοια ειδοποίηση δεν είχε σταλεί. Η αγωγή άρχισε με την κατάθεση ειδικά οπισθογραφημένου κλητηρίου. Η κύρια βάση της είναι γραπτή συμφωνία ενοικιαγοράς που είχαν συνάψει οι διάδικοι για τη διάθεση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Κυρίως οι ενάγοντες αξιώνουν ποσό £12.000 για καθυστερημένα ενοίκια και ανάκτηση κατοχής του υπολογιστή καθώς και την πώληση του με δημόσιο πλειστηριασμό για να πιστωθεί με το προϊόν της πώλησης ο λογαριασμός των εφεσειόντων. Το στοιχείο στην έκθεση απαιτήσεως που έδωσε λαβή για την προδικαστική ένσταση τους είναι η παράγραφος (ε) του αιτητικού της αγωγής σε συνδυασμό με την παράγραφο (10) της έκθεσης απαιτήσεως.

Πρώτα η παράγραφος (10) από την οποία λογικά εκπηγάζει το αίτημα θεραπείας όπως διατυπώνεται στην παράγραφο (ε):

"(10) Οι ενάγοντες παρανόμως και αυθαιρέτως πα-

ρέλειψαν να επιστρέψουν στους ενάγοντες το κομπιούτερ ως εις τούτο υπεχρεούντο με τον τερματισμό ή και ακύρωση της συμφωνίας και εξακολουθούν να κατακρατούν τούτο παρανόμως σφετεριζόμενοι ή και επεμβαίνοντες εις τούτο, προς τεραστίαν ζημίαν των εναγόντων."

Η παράγραφος (ε) είναι σύντομη και την παραθέτουμε χάρη πληρότητας:

"(ε) Αποζημιώσεις διά παράνομον κατακράτησιν και/ή παράνομον σφετερισμόν ή και ιδιοποίησιν ή/και επέμβασιν εις την περιουσίαν των εναγόντων."

Είναι η εισήγηση των εφεσίβλητων - που ανέπτυξαν και προηγουμένως στο πρωτόδικο δικαστήριο - ότι με την παραπάνω αξίωση τούς αποδόθηκε η διάπραξη του ποινικού αδικήματος κλοπής υπό αντιπροσώπου κατά παράβαση των άρθρ. 255 (1) και 270 (β) του ποινικού κώδικα, Κεφ. 154. Σύμφωνα με τις ερμηνευτικές διατάξεις του άρθρ. 4 του ίδιου νόμου "κακούργημα" θεωρείται και κάθε ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με 3 ή περισσότερα χρόνια φυλάκιση, όπως είναι η διακεκριμένη περίπτωση κλοπής που δημιουργεί το 270 (β). Επομένως η παράλειψη γνωστοποίησης της αγωγής έπρεπε να οδηγήσει το δικαστήριο στην απόρριψη της.

Η κρίση του πρωτόδικου δικαστηρίου ουσιαστικά ήταν ότι τα γεγονότα που αποκαλύπτουν οι δύο αυτές παράγραφοι δεν συνάδουν αποκλειστικά με την ύπαρξη κακούργηματος, αλλά εναρμονίζονται περισσότερο με τη διάπραξη των αστικών αδικημάτων της παράνομης κατακράτησης και ιδιοποίησης για τα οποία κάμνουν πρόβλεψη τα άρθρ. 37 και 39 του Κεφ. 148 αντίστοιχα. Υπογράμμισε δε, για ισχυροποίηση του συλλογισμού του, την απουσία ισχυρισμών στην έκθεση απαιτήσεως αναφορικά με την ύπαρξη δόλου εκ μέρους των εναγομένων.

Το πρωτόδικο δικαστήριο, απορρίπτοντας την ένσταση ακυρότητας της διαδικασίας, κατέληξε:

"Σύμφωνα με τις αρχές που εκθέσαμε πιο πάνω ιδιαίτερα τις αποφάσεις στην υπόθεση *Jack Clark (Rainham) Ltd v. Clark* [1946] 2 All E.R. 683,..... δεν είμαστε ικανοποιημένοι ότι ο ισχυρισμός των εναγόντων αποτελεί αποκλειστικό ισχυρισμό για διάπραξη κακουργήματος· αντίθετα, θεωρούμε ότι αποτελεί μόνο ισχυρισμό για τη διάπραξη των προαναφερθέντων αστικών αδικημάτων."

Αξιζει να σημειωθεί ότι προηγουμένως το πρωτόδικο δικαστήριο, εξετάζοντας σχετική εισήγηση των εφεσίβλητων, αποφάνθηκε ότι δεν χωρεί διαχωρισμός του επιλήψιμου αιτήματος της αγωγής από την άλλη ή άλλες βάσεις αγωγής με την αιτιολογία ότι

"το άρθρ. 67 του Κεφ. 148 δεν ξεχωρίζει μεταξύ βάσεων αγωγής αλλά απλώς δεν επιτρέπει την καταχώρηση αγωγής που βασίζεται σε γεγονότα που συνιστούν τη διάπραξη κακουργήματος."

Το ριζικότερο επιχείρημα του δικηγόρου των εφεσειώντων είναι ότι το δικαστήριο υπέπεσε σε νομική πλάνη βρίσκοντας στην ουσία ότι οι ισχυρισμοί που στηρίζουν τη διάπραξη αστικών αδικημάτων απέκλειαν το ενδεχόμενο να θεμελιώνουν συγχρόνως και κατηγορία για εγκληματική συμπεριφορά σε βαθμό κακουργήματος. Το άλλο σημείο που έθιξε είναι ότι λανθασμένα κρίθηκε ότι στην έκθεση απαιτήσεως έπρεπε να αναφέρονται τα στοιχεία που είναι προσδιοριστικά των ουσιαστικών όρων του εγκλήματος και συγκεκριμένα ο απαιτούμενος για την κλοπή δόλος. Ότι αναφέρθηκε ήταν αρκετό για να προσδιοριστεί η φύση του εγκλήματος. Ο δικηγόρος των εφεσίβλητων υιοθέτησε το σκεπτικό της απόφασης και επέμεινε πως το δικόγραφο έπρεπε να μνημονεύσει εξειδικευτικά το στοιχείο του δόλου.

Από τη λεκτική διατύπωση του άρθρ. 67 συνάγεται ότι η ειδοποίηση προς το Γενικό Εισαγγελέα αποτελεί προϋπόθεση για την καταχώρηση αγωγής. Την τήρηση λοιπόν της διαδικαστικής πράξης απαιτεί ρητά ο νόμος. Η παρά-

βαση της διάταξης συνεπάγεται ακυρότητα της διαδικασίας. Προτού όμως το δικαστήριο απορρίψει την αγωγή οφείλει να βεβαιωθεί ότι εδράζεται σε κακούργημα.

Με τους ισχυρισμούς που προβλήθηκαν στην προκείμενη περίπτωση και που παραθέσαμε προηγουμένως προσάπτεται κατηγορία κατά των εφεσίβλητων για κλοπή από θεματοφύλακα κατά παράβαση του άρθρ. 255 (1) του Κώδικα. Τιμωρείται με τριετή φυλάκιση και επομένως είναι, σύμφωνα με τις διατάξεις του, κακούργημα. Διαβάζοντας κανείς την εκκαλούμενη απόφαση μένει με την εντύπωση ότι μιά και οι ισχυρισμοί των εναγόντων αφορούσαν μόνο τα αστικά αδικήματα της κατακράτησης και ιδιοποίησης δεν μπορούσαν να δικαιολογήσουν εύρημα ότι συνυπήρχε ισχυρισμός για κλοπή. Στο βαθμό όμως που το πρωτόδικο δικαστήριο είχε σαν υπόβαθρο του συλλογισμού του την παρανόηση αυτή υπήρχε πλανερή προσέγγιση που το οδήγησε σε λανθασμένο συμπέρασμα. Ενώ είναι φανερό, απ' ότι προεκτέθηκε, πως με τις παραγράφους (10) και (ε) της έκθεσης απαιτήσεως καταλογίζεται στους εφεσείοντες το έγκλημα της κλοπής.

Δεν συμφωνούμε με την άποψη ότι η έκθεση απαιτήσεως πρέπει απαραίτητως να περιέχει όλα τα συστατικά στοιχεία του εγκλήματος και μάλιστα ότι πρέπει να αναφέρεται ο ορισμένος δόλος που χρειάζεται για να αποδειχθεί κλοπή. Το δικόγραφο δεν είναι κατηγορητήριο. Είναι αρκετό αν κοιτάζοντας το διαπιστώνεται ότι αποκαλύπτει και αποδίδει στους εναγόμενους τη διάπραξη κακούργηματος, όπως είναι η περίπτωση μας.

Μήπως το συμπέρασμα μας σημαίνει ότι η αγωγή πρέπει αυτόματα να απορριφθεί; Αυτό εξαρτάται από τη φύση της διαδικασίας. Και εδώ φτάνουμε στο δεύτερο σημείο διαφωνίας μας με το πρωτόδικο δικαστήριο. Η ποινή ακυρότητας της αγωγής στο σύνολο της αποτελεί λύση σε περίπτωση που ασκείται σε σχέση με αστικό αδίκημα μόνο. Εδώ όμως η κύρια βάση αγωγής είναι η συμβατική σχέση των μερών όπως διαμορφώνεται από τη σύμβαση ενοικιαγοράς που οι εφεσίβλητοι ισχυρίζονται πως συνή-

ψαν με τους εφεσείοντες και στην οποία στηρίζονται οι υπόλοιπες θεραπείες που επιδιώκουν οι πρώτοι. Ο νόμος δεν καθιστά απορριπτικά κάθε αιτία αγωγής δεδομένου ότι είναι επικτός ο διαχωρισμός. Πρέπει να υπομνησθεί στο σημείο αυτό ότι το πεδίο εφαρμογής του άρθρ. 67 περιορίζεται σε αγωγή βασιζόμενη σε αστικό αδίκημα. Γιαυτό διατάσσουμε τη διαγραφή των παραγράφων (ε) και (10) της έκθεσης απαιτήσεως.

Παρόμοιο θέμα ηγέρθη στην υπόθεση *Eleftheriades & Others v. Mavtellis & Others* (1985) 1 C.L.R. 436. Το Εφετείο, στην περίπτωση εκείνη επικρότησε την απόφαση του πρωτόδικου δικαστηρίου να διαχωρίσει και διαγράψει το επιλήψιμο τμήμα, που αφορούσε ισχυρισμούς πλαστογραφίας διαθήκης και να επιτρέψει συνέχιση της αγωγής στο διαζευτικό της βάθρο, λέγοντας:

"that quite rightly the learned trial Judge ordered the expurgation of the allegations of forgery from the statement of claim for non-compliance with the provisions of s. 67, Cap. 148;"

Η έφεση επιτυγχάνει στην έκταση που προσδιορίστηκε. Η υπόθεση αναπέμπεται στο Επαρχιακό Δικαστήριο για συνέχιση της ακρόασης υπό το πρίσμα της διαταγής που έχουμε εκδώσει. Τα έξοδα της έφεσης επιδικάζονται εναντίον των εφεσίβλητων.

Η έφεση επιτρέπεται με έξοδα..